Lea Jylhä
MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

19.10.2021

HE 156/2021 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI METSÄTUHOJEN TORJUNNASTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

Metsien terveyden ylläpito ja laajojen metsätuhojen torjunta on tärkeää niin puuntuotannon kuin metsien tuottaminen ekosysteemipalveluiden turvaamiseksi. Ilmaston muutos edelleen lisää laajojen metsätuhojen riskiä, mihin tulee varautua ennakoivasti.

Esitetyt muutokset perustuvat pääosin metsätuholain arvioinnin ja arvioinnin jatkoselvityksen (METULA) tuloksiin nykyisen lain säädösten toimivuudesta ja ottavat huomioon tarpeen ennakoida metsätuhoriskin kasvu. MTK pitää erittäin hyvänä sitä, että muutostarpeen taustaksi on pystytty tuottamaan tutkittua tietoa metsätuhojen levinneisyydestä, riskeistä ja niiden potentiaalisesta kehittymisestä samoin kuin toimenpiteiden kustannustehokkuudesta.

Kirjanpainajatuhot

Kirjanpainajatuhojen seuranta ja tehdyt arvioinnit osoittavat, että kuusipuutavaran poiskuljettamiselle nykyinen määräaika (24.7.) B-alueella ei ole riittävä. Hallituksen esitykseen liittyvällä asetuksella nykyisestä B-alueesta liitettäisiin A-alueeseen Satakunta, Pirkanmaa, Etelä-Savo ja osia Keski-Suomesta, Pohjois-Savosta ja Pohjois-Karjalasta, jolloin näillä alueilla poiskuljettamisen määräajaksi tulisi 15.7.

> Tehtyjen selvitysten pohjalla esitetty muutos perusteltu. Kirjanpainajatuhojen seurantaa tulee jatkaa edelleen ja seurannan perusteella arvioida, onko poiskuljettamisen määräaikoja tarve tarkistaa ilmaston lämmetessä.

Ytimennävertäjätuhot

Lain 3§:ää esitetään muutettavaksi niin, että poiskuljetettavien yksittäisten mäntypinojen kokorajaa nostettaisiin 20 kuutiometristä 50 kuutiometriin. Tuore mäntypuutavara toimii ytimennävertäjien kasvualustana. Selvityksen mukaan alla 50 kuutiometrin pinojen läheisyydessä kasvutappiot jäävät kuitenkin vähäisiksi ja rajoittuvat pääsääntöisesti alle 40 - 60 metrin päähän pinoista.

> Muutoksen arvioidaan helpottavan hakkuiden, puutavaran varastoinnin ja kuljetuksen järjestelyä ja vähentävän näin puunhankinnan kustannuksia. Toisaalta potentiaaliset riskit metsien terveydelle tai kasvutappioille ovat vähäiset. Kokonaisuuden kannalta esitystä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

Ytimennävertäjätuhojen riskiä ja ilmenemistä on seurattava lakimuutoksen jälkeen. Mikäli tuhot ja niiden aiheuttamat kasvu- ja taloudelliset tappiot osoittautuvatkin nyt arvioitua merkittävämmiksi, on tilanne arvioitava uudelleen.

Juurikäävän torjunta

Juurikäävän leviämisen ehkäisemiseksi esitetään, että kantokäsittelyvelvoitetta myös mäntyvaltaisille turvemaille eteläisessä Suomessa. Lisäksi lain 8a§:ää esitetään täsmennettäväksi niin, että juurikäävän torjuntavelvoite koskisi myös sähkölinjojen ja ratojen reunavyöhykkeiden hakkuita sekä muita vastaavia erityiskohteiden hakkuita, jotka voivat olla laaja-alaisiakin.

Myös kantokäsittelyvelvoitteen ulottamista mäntyvaltaisille turvemaille voidaan saadun tutkimustiedon pohjalta pitää perusteltuna. Ojitettujen turvemaiden metsien osuus hakkuupotentiaalista tulee myös lähivuosina kasvamaan, joten muutos on myös tästä syystä perusteltu.

Juurikäävän leviämisen estämiseksi on tärkeää, että kaikkiin laaja-alaisiin hakkuisiin sovelletaan samoja torjuntavelvoitteita. Tästä syystä linja- ja erityiskohteiden hakkuiden säätäminen velvoitteen piiriin on kannatettavaa.

Juurikäävän kustannustehokkaan ja toimivan torjunnan kannalta olennaista on, että ureaa tehoaineena käyttävät valmisteet ovat käytettävissä myös tulevaisuudessa. Tieto käytettävissä olevista valmisteista ja niiden mahdollisesta poistumisesta markkinoilta tulee olla riittävän ajoissa toimijoiden käytössä.

Puutavaran poistaminen hakkuupaikalta jaa välivarastosta

Lain 3§:ään ja 4§:ään esitetään lisäystä, jolla määriteltäisiin pystykaupassa puunostaja puutavaran omistajaksi siitä alkaen kun puut kaadetaan. Kyseistä pykälää sovellettaisiin omistajuuden määrittelyyn vain metsätuholain 3 ja 4 §:ien soveltamisen kannalta. Tavoitteena on yhdenmukaistaa ja selkeyttää sitä, kenelle 3 ja 4 §:ien puutavaran poiskuljettamiseen ja sille vaihtoehtoisten toimien toteuttamisvelvoitteet pystykaupoissa kuuluvat.

Muutoksen tavoite eli poiskuljettamisen tai vaihtoehtoisten toimenpiteiden toteuttamisen vastuun määrittäminen puunostajalle pystykaupoissa on selkeä ja kannatettava.

Sen sijaan lakiteknisesti asia olisi voitu säätää myös ilman keinotekoista omistajuuden määrittelyä lisäämällä puunostajan vastuu 3§:n toiseen ja 4§:n ensimmäiseen momenttiin. Olennaista on, että muutoksella ei hämärretä metsänomistajan mahdollisuutta muilta osin sopia puutavaran omistajuuden vaihtumisajakohtaa.

Voimaantulosäännöksissä on määritelty ko. pykälän muutoksien soveltaminen vasta vuoden 2022 alun jälkeen tehtyihin puukauppasopimuksiin. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa pystykaupoissa sekava tilanne siinä, mille taholle 3 ja 4 §:ien velvoitteet kohdistuvat, jatkuu usean vuoden ajan lain voimaantulon jälkeen. Pystykaupoissa korjuu voidaan sopia toteutettavaksi kahden, jopa kolmen vuoden sisällä sopimuksen solmimisesta. Tällöin samankin toimijan toteuttamissa hakkuissa joulukuussa 2021 tehtyjen sopimusten vastuut kohdistuisivat kahden vuoden ajan toisin kuin tammikuussa 2022 tehtyjen sopimusten.

Ammattimainen toiminnanharjoittaja, omavalvonta

Lain 2 §:ään sisältyvää ammattimaisen toiminnanharjoittajan määrittelyä esitetään muutettavaksi niin, että se kattaisi myös sellaiset ammattimaiset toimijat, jotka puutavaran omistajan tai hakkuuoikeuden haltijan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella toteuttavat puunkorjuun ja/tai kuljetuksen (esim. metsänhoitoyhdistys). Ammattimaisen toiminnanharjoittajan velvoitteisiin kuuluu 18§:n omavalvontavelvollisuus ja 19§:n ilmoitusvelvollisuus. 18§:ään esitetään lisättäväksi velvoite kirjallisesta omavalvontasuunnitelmasta.

Muutokset selkeyttävät tilannetta ja asettavat toimijat tasavertaiseen asemaan ko. velvoitteiden suhteen. Muutoksen ei katsota muuttavan jo nyt eri toimijoiden käytäntöä metsätuholain velvoitteiden noudattamisessa.

Kuitenkin 18§:ssä määritelty toiminnanharjoittajan omavalvontavelvollisuus kohdistuu myös pykälien 3, 4, 5 ja 8 velvoitteiden valvontaan, vaikka ko. pykälissä asetetut velvoitteet kohdistuvat puutavaran omistajaan.

Omavalvontasuunnitelman sisältövaatimuksien tulee olla kohtuullisia, eikä niillä tule luoda tarpeetonta rasitetta toiminnanharjoittajille. Omavalvontasuunnitelman sisältövaatimuksissa tulee ottaa huomioon toimintaa harjoittavan organisaation koko ja toiminnan laajuus.

Helsingissä lokakuun 19. päivänä 2021

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.

Lea Jylhä
Metsäasiantuntija